

Křivoklátský vor

Pořadatel akce:

Obec Roztoky
se sídlem na
Obecním úřadě Roztoky čp. 128
270 23 Křivoklát

Odpovědný pořadatel:
Ing. Vladimír Melč

telefon: 313 558 270
mobil: 724 186 999
e-mail: obec.roztoky@quick.cz

Stavitel a vrátný voru:

Jan Havel - Praha

Program akce:

Ieden-březen 2006

Těžba dřeva v křivoklátských lesích pod patronací státního podniku Lesy České republiky, Lesní správa Křivoklát.

duben-červen 2006

Příprava kmenového dřeva a veškerých komponentů pro stavbu voru pod patronací Středního odborného učiliště lesnického Křivoklát - Pisky.

24. června 2006

Stavba voru na vazišti u obce Branov
(v rámci turistického pochodu Krajem Oty Pavla).

1. července 2006

Plavba voru po řece Berounce mezi Branovem a Roztoky. V prostoru přístaviště nad jezem v Roztokách bude připraven doprovodný kulturní program.

Pořadatelé akce Křivoklátský vor zvou k návštěvě Křivoklátska všechny příznivce řeky Berounky a obdivovatele plaveckého řemesla. K vidění zde bude vorový pramen, věrně zhotovený podle technologie z přelomu 19. a 20. století.

Slovníček vybraných pojmů voroplavby

Parta – skupina plavců, schopná svázat, vystrojít a splavit pramen na místo určení. Zpravidla byla čtyřčlenná.

Plavačka – dlouhá okovaná tyč k řízení při plavbě.

Pramen – voroplavební jednotka zákonem normalizované délky, šířky a vybavení, skládající se z vorových tabulí (vorů) svázaných z klád a navzájem volně spojených.

Ráz – plavba pramene s jednou posádkou z vaziště do místa určení, kde se pramen předával jiné posádce, rozebíral nebo převazoval na jinou šíři, včetně zpáteční cesty posádky na původní vaziště.

Sochor – tyč smrková či jedlová k odpichování a řízení pramenů, pečlivě vyhlazená, aby šla dobře „do ruky“, na jednom konci okovaná. Délka kolísala podle hloubky toku, na němž se plavilo.

Vaziště – vhodně upravený břeh řeky, na němž se vázaly prameny. Byla vaziště stálá a příležitostná. Zřízení a zrušení vaziště a provoz na něm podléhaly příslušným zákonům a nařízením.

Vorař – literární název pro plavce, vzniklý v oblasti právnické literatury a beletrie v 19. století, mezi plavci neuznávaný.

Vořina – smrkový, jedlový, dubový, habrový či březový kmínek délky 3 m nebo 6 m, tj. budoucí šířky vorové tabule, pečlivě ohlazený, na nějž se navlékaly klády budoucí vorové tabule.

Vrátný – plavec s vrátným patentem, kapitán pramene.

Scheufler, Šolc: Já jsem plavec od vody (Č. Budějovice, 1986)

Oblast Rakovnícka, vzdálená hodinu cesty západně od Prahy, zve k příjemné dovolené. Láká výjimečnou atmosférou, ve které se mísí historie pozoruhodných památek, přírodní krásy, magie tajemných míst, bohaté kulturní dění nebo nostalgické jízdy parních vlaků. Rakovnícko má výborné podmínky pro pěší výlety, cykloturistiku, potěší vodáky i turisty, využívající navigaci pomocí GPS, nabízí dobré sportovní vyžití. Více se dozvíte na www.Rakovnicko.info.

Rakovnicko. Za odměnu.

Vydání skládačky finančně podpořil

Pro OBEC ROZTOKY vydal Svazek měst a obcí Rakovnícka v roce 2005.
Text: R. Hartl, OÚ Roztoky, Fotografie: R. Dvořák, Grafika: R. Hardt

Křivoklátský vor

na řece Berounce

1. 7. 2006

Roztoky u Křivoklátu

www.Rakovnicko.info
turistický průvodce Rakovníckem

Voroplavba na řece Berounce

Napsal Roman Hartl

„Jen v roce 1740
dopravili plavci
po řece Berounce
asi 1430 vorů dříví.“

Kdy na řece Berounce začalo plavení kmenů, svázaných houževmi do vorů, nevíme. Určitější zprávy o plavcích na Křivoklátsku známe teprve z času vlády Karla IV., kdy se dozvídáme o vorařském mistru Klimentovi ze Zbečna, který stavěl vory z klád ze zdejších lesů a plavil je až do Prahy ke stavbě Pražského hradu. Někdy kolem přelomu 16. a 17. století koupil Václav Boreň ze Lhoty na Roztokách od Šebestiana Újezdeckého, majitele Modřejovic, třicet vorů dřeva, ale nedostal je a proto pohnal Šebestiana před soud. Ten se vymlouval, že nemohl dříví dodat, protože v řece bylo málo vody a jezy vyschly. Šebestiána ze stejných příčin žaloval i Matyáš Glasman, harcíř z Hamburku. To nasvědčuje, že dříví z modřejovických lesů plavili plavci až k ústí do Severního moře. V přípisě z roku 1716, adresovaném hejtmanovi Nového města pražského, sdělují plavci, že z řek Sázavy a Berounky bylo splaveno za rok kolem tisíce vorů. V soupise osedlých z roku 1651 čteme, že Matěj Čáp, Vít Mlynářovic, Jan Kaftan, Vít Křeček a Tomáš Holub z Újezda nad Zbečnem jsou plavci a „dříví po řece do Prahy plaví“, osadníky, kteří „v dříví na řece handlují“ zmiňuje soupis ze stejného roku také v Račicích. Roku 1653 čteme o sedláku Vítu Jiráskovi z Velké Bukové, který „je nákladníkem, dříví od jiných kupuje, prameny po řece do Prahy plaví a prodává.“ Podobnými slovy se v roce 1655 píše o plavcích v Branově. Ve druhé polovině sedmnáctého století uvedl jezuitský kněz Bohuslav Balbín v díle Rozmanitosti z historie království českého ve stati věnované Rakovnickému kraji a hradu Křivoklátsku, že „královské lesy, velmi vhodně rozložené kolem hradu, dodávaly po řece Mži potřebný materiál do Prahy a téměř do všech komorních panství.“ V roce 1740 bylo po Berounce dopraveno kolem 1430 vorů dříví.

Kromě dlouhých klád, svázaných do vorů a pramenů, nesla Berounka ku Praze i polena palivového dříví. Ta na cestě doprovázeli zřízenci, kteří je dlouhými tyčemi postrkovali do proudu. Doprava polen však zřejmě nebyla příliš úspěšná, alespoň podle zpráv z roku 1818. Během prvních měsíců toho roku naházeli dělníci do Berounky šest tisíc sáhů (41 tisíc krychlových metrů) palivového dříví, na místo určení však do 24. května připlula jen polovina, zbytek uvázl na mělčinách a byl ukraden. Ve třicátých letech 19. století si ředitelství křivoklátského panství vyžádalo čtyři švábské plavce a dřevaře, kteří ve zdejším kraji měli svými zkušenostmi pomoci s dopravou dříví ze vzdálenějších polesí k řece. Během dvou let, na které je ředitelství panství povolalo, dostali za úkol vyroubit potočiště vhodná k dopravě dlouhého i palivového dříví a dopravu dříví k řece řídit. Palivové dříví

k dopravě potoky měli v zimě svázat na saních na vybraná místa a vedle toho je ředitelství pověřilo, aby v některých údolích vybudovali rybníky, z nichž by se v příhodném čase vypouštěla zadržovaná voda, která by dříví naházené do potočiště odplavila do řeky. Takové rybníky bývaly například v Klíčavském údolí, do kterého se dříví spouštělo v zimě po Plazovské stráni na levé straně potoka. Při jarním tání pak stačilo rybníky otevřít a nechat nahromaděnou vodu, aby svou silou dotlačila dříví do Berounky. Početná skladiště palivového dříví byla i přímo na březích řeky, vory se vázaly u Roztok, Branova nebo pod Hřebečnický.

Další určité zprávy o voroplavbě na Berounce jsou z roku 1863, kdy při lednové velké vodě uplavl z hřebečnického revíru, kde chystal dříví k dopravě do Prahy plavec Jan Ransdorf, vor ze čtyř jedlí a jednoho buku. U nezabudického mlýna zachytil vor stárek Josef Leitner. Jiný vor vzala voda plavci Václavu Dubskému z Hradiště, který připravoval klády ke splavení na pravém břehu řeky pod Hřebečnický.

Voroplavba na řece Berounce ustala po velké povodni v roce 1872, která změnila koryto Berounky tak, že řeka přestala být pro voroplavbu využitelná. Ve třicátých letech 20. století se o plavectví na Berounce mluví už jen v minulém čase, jak dokládá zápis roztockého kronikáře Václava Vágnera, který po roce 1927 napsal. „Dříve plavili plavci po naší řece vory, ale jen při větší vodě.“

Voroplavbu a plavení palivového dříví připomíná na Křivoklátsku i řada místních pojmenování, vedle zmíněné Plazovské stráně v údolí Klíčavy jsou to například Plazy u Kostelíka, Šlovic a Skryjí nebo lokalita Na zbijadlech u Branova, kde se sbíjely a vázaly vory.

(Podle: Kočka, Dějiny Rakovnicka; Renner, Voroplavba na řece Mži, Balbín, Rozmanitosti; Bednařík, Voraři na Klíčavě; internet. Kresba: A. Andert)

